

Helsingin yliopisto - Helsingfors universitet - University of Helsinki ID 2004-2735

Tiedekunta-Fakultet-Faculty Valtiotieteellinen tiedekunta		Laitos-Institution-Department Yhteiskuntahistorian laitos	
Tekijä-Författare-Author Jääskeläinen, Nina			
Työn nimi-Arbetets titel-Title Ammatti muuttui, muuttuiko ammattiliitto? Suomen Näyttelijäliitto ja näyttelijöiden työelämän murros 1990-luvulla			
Oppiaine-Läroämne-Subject Poliittinen historia			
Työn laji-Arbetets art-Level Pro gradu		Aika-Datum-Month and year 2004-04-28	Sivumäärä-Sidantal-Number of pages 79
<p>Tiivistelmä-Referat-Abstract</p> <p>Suomalaisten näyttelijöiden työelämä muuttui 1990-luvulla. Vakinaiset työpaikat vähenivät, työttömyys lisääntyi ja uusia teatteriryhmiä syntyi kiinteiden ammattiteattereiden ulkopuolelle. Toisaalta lyhytaikaiset työsuhteet teattereissa ja televisio- ja elokuvatuotannossa lisääntyivät ja näyttelijöiden työkuva laajeni perinteisen näyttelemisen ulkopuolisille alueille. Osa näyttelijöistä suhtautui hyvin kielteisesti kiinteisiin ammattiteattereihin ja valitsi freelancena toimimisen. Pienet, syrjäiset laitosteatterit kärsivät koulutetun työvoiman puutteesta Tutkimuksen tarkoituksena on selvittää, kuinka näyttelijöiden työelämässä tapahtuneet muutokset heijastuivat näyttelijöiden ammattiliittoon, Suomen Näyttelijäliittoon.1990-luvun lopulla yli puolet Näyttelijäliiton työssäkäyvistä jäsenistä työskenteli freelanceina. Epätyypillisissä työsuhteissa työskentelevät, työttömät sekä vakituksissa työsuhteissa työskentelevät jäsenet asettavat toisistaan eroavia odotuksia ammattiliitolle. Tutkimuskysymyksiä ovat, kuinka Näyttelijäliitto otti huomioon jäsentensä toiveet, kenen puolelle liitto asetui jäsenistön vaatimusten hajoessa ja kuinka freelancenäyttelijöiden määrän kasvu vaikutti jäsenten keskinäisiin suhteisiin.</p> <p>Tärkeimmät lähteet ovat olleet Näyttelijäliiton jäsenlehden Ämyrin vuosikerrat 1990-2000. Lisäksi lähteinä on käytetty Näyttelijäliiton kannanottoja, vetoomuksia ja tiedonantoja sekä toimintakertomuksia. Näyttelijöiden työn muuttumisen kuvaamisessa on käytetty lähteinä etenkin Pia Pesosen tutkimusta ”Näyttelijä ja muutos” sekä Tiina Vihma-Purovaaran tutkimusta ”Rakas, vihattu ura”. Ammattiyhdistysliikettä 90-luvulla on kartoitettu pääasiassa Kaj Ilmosen ja Kimmo Kevätsalon kirjan ”Ay-liikkeen vaikeat valinnat” avulla.</p> <p>Tutkimuksen perusteella Näyttelijäliiton toiminnassa ei tapahtunut merkittäviä muutoksia 1990-luvulla. Näyttelijöiden työttömyyden kasvun johdosta liitto tehosti työn ja tekijöiden kohtaamista perustamalla oman työnvälityksen ja järjestämällä koulutusta pienesitysten markkinointiin ja tuotantoon. Liitto ei kuitenkaan suostunut freelancenäyttelijöiden, joidenkin teatterinjohtajien ja tiedotusvälineiden vaatimuksiin heikentää näyttelijöiden irtisanomissuojaa. Näyttelijäliiton jäsenten jakautuminen freelanceihin ja teattereihin kiinnitettyihin näyttelijöihin aiheutti vahinkoa liiton yhtenäisyydelle. Näyttelijäliitto väitti toimivansa sekä teattereissa että freelancena toimivien näyttelijöiden etujen valvojana, mutta käytännössä liitto ei kiinnittänyt riittävästi huomiota freelancejäsenten määrän huomattavan kasvun aiheuttamiin muutospaineisiin 1990-luvulla. Julkisuudessa Näyttelijäliittoa arvosteltiin jyrkästi freelancenäyttelijöiden edunvalvonnan laiminlyönnistä ja liiton julkisuuskuva huononi 1990-luvulla. Näyttelijäliiton mahdollisuudet vaikuttaa näyttelijöiden televisio-, elokuva- ja mainossopimuksiin heikentyivät jyrkästi 1990-luvulla. Osasyynä tähän oli liiton jäsenten tietämättömyys ja piittaamattomuus palkkiasosta ja sopimusmalleista. Parhaiten Näyttelijäliitto onnistui 1990-luvulla perinteisessä tehtävässään teattereiden työehtosopimusten säätelijänä. Näyttelijän ammatin uusiin sovelluksiin Näyttelijäliitto ei pystynyt eikä juuri halunnut puuttua.</p>			
Avainsanat-Nyckelord-Keywords näyttelijät - Suomi - 1990-luku ammattiyhdistysliike työelämä - muutos			
Säilytyspaikka-Förvaringsställe-Where deposited			
Muita tietoja-Övriga uppgifter-Additional information			